

Hvad kendetegner dansk universitetspædagogisk forskning?

Laura Louise Sarauw og Eva Bendix Pedersen

Med afsæt i en metaanalyse af forskningsartikler fra Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift (DUT) fra 2015-2022 giver vi i artiklen en karakteristik af aktuel dansksproget universitetspædagogisk forskning. Formålet er at give en læsning af hvordan forskningen fremstiller sig selv som forskning ved brug af forskellige videns- og legitimitetsmarkører. Analysen udfoldes i diskussion med danske og internationale studier, som ser antallet af publikationer og forskningsbevillinger som udtryk for, at den universitetspædagogiske forskning er ved at etablere sig selv som en selvstændig videnskab, men som i mindre grad forholder sig til karakteren af den publicerede forskning og hvorvidt den er videns- og feltopbyggende.

Universitetspædagogik, forskning, metaanalyse, videnskabssociologi

Artiklen præsenterer en undersøgelse af 75 videnskabelige artikler, der er publiceret i Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift (DUT) 2015-22, som vi diskuterer i forhold til resultater fra andre danske og internationale studier (Brooks, 2023; Macfarlane, 2021; Tight, 2012, 2018, 2020; Qvortrup & Keiding, 2015). Analysen sætter fokus på, hvordan legitim universitetspædagogisk viden defineres og praktiseres epistemologisk og ontologisk og på hvilke forestillinger om det universitetspædagogiske felt, der informerer og skaber feltet. Vores forskningsspørgsmål lyder: Hvordan praktiseres normer for universitetspædagogisk forskning i DUTs videnskabelige artikler?

Som påpeget af Ulriksen (2023) påkalder DUT sig en særlig interesse qua sin status som Danmarks eneste tidsskrift for universitetspædagogisk forskning. En analyse af DUTs artikler fortæller naturligvis ikke hele historien om dansk universitetspædagogisk forskning, men den giver mulighed for nogle konkrete empiriske betragtninger baseret på dansksprogede universitetspædagogiske artikler, der betegner sig selv som forskningsbaserede. Vi indleder artiklen med en kort præsentation af de teoretiske og videnskabssociologiske overvejelser, der danner grundlaget for vores analyse. Vi giver en oversigt over tidligere danske og internationale metastudier af universitetspædagogisk forskning, som vi også trækker ind i analysen. Vi præsenterer derefter nogle analytiske pointer fra vores undersøgelse, som vi illustrerer med aggregerede eksempler fra vores læsning af DUTs artikler. Afsluttende diskuterer vi de mulige implikationer af vores

fund, både i forhold til internationale tendenser og i forhold til spørgsmålet om, hvornår og hvordan forskere, der arbejder inden for samme område - universitetspædagogik er, kan og skal være felt -og vidensopbyggende.

Teoretisk rammesætning

Videnskabssociologien er et område indenfor den sociologiske forskning, der undersøger videnskab med fokus på normer, organisations- og kommunikationsformer, magtforhold og konfliktlinjer (Andersen, 2011). Vi går til analysen og dens genstand inspireret af et videnskabssociologisk perspektiv på videnskabens såkaldte performative karakter (fx Haraway, 1988; Latour & Woolgar, 1986). Det betyder at vi ikke anser forskning, som noget der umiddelbart kan sorteres ud fra parametrene 'rigtig' og 'forkert', 'god' eller 'dårlig' vurderet i forhold til en bagvedliggende og mere eller mindre eksplicit sandhed. Forskning opnår derimod det vi her kalder 'legitimitet' gennem en løbende og ofte ugenomsigtig imitation og forhandling af ofte lige så ugenomsigtige diskursive koder, praktikker, og materialiteter. Til forskel fra andre studier (fx Ashwin, 2012; Brooks, 2023; Tight, 2020), der er optagede af bagvedliggende strukturelle forklaringer på deres observationer, fx at kritisk universitetspædagogisk forskning ikke har ledelsesmæssig prioritet, interesserer vi os for hvad vi kan se af måden som artiklerne, forstået som 'diskursaktører', præsenterer sig selv på tematisk, teoretisk og metodologisk og hvordan videnskabelige fraser og henvisningspraktikker bruges for at skabe legitimitet og forskningsidentitet.

Hvis forskning altid er performativ, er den også altid konstitueret af det diskursive netværk den er en del af. Vores fokus er her på 'praksissen', dvs. spørgsmålet om hvordan artiklerne reflekterer over deres epistemologiske og ontologiske antagelser, deres teorivalg og -anvendelse og de metodiske grebs ditto. En ambition med denne analytiske tilgang er på den ene side at blive på den diskursive overflade, på den anden side rette opmærksomheden mod hvordan forskellige legitimitetsskabende vidensmarkører som fx 'teori' og 'metode' indholdsudfyldes (Laclau & Mouffe, 2001) eller 'enactes' (Wright et al., 2019, s. 43f). Mens andre metaanalyser (fx Brooks, 2013; Macfarlane, 2021; Tight, 2020) tager forekomsten af teori som indikator for forskningsmæssig kvalitet, er vores anliggende at se nærmere på hvordan teori fremføres og anvendes i DUTs artikler.

Forskning i universitetspædagogisk forskning

I løbet af de sidste årtier har det universitetspædagogiske forskningsfelt tiltrukket øget opmærksomhed og interesse fra forskere i mange lande. Dette har resulteret i flere metaanalyser, der undersøger forskellige aspekter af feltet, herunder dets karakteristika og udvikling over tid, fx Brooks (2023), Daenekindt & Huisman (2020), Borgnakke (2011), Hartland (2012), Kinchin & Gravett (2020), Kehm

(2015), Tight (2012, 2020), Macfarlane (2012, 2021), Vlegels & Huisman (2021) og Zavale & Schneijderberg (2022), Qvortrup & Keiding (2015). I artiklen bruger vi disse studier som diskussionspartnere for vores analyse, men vi retter samtidig opmærksomheden på deres status som diskursaktører, der medvirker til at bekræfte bestemte sandheder om det universitetspædagogiske felt. Iagttagelser fra denne forskning, som vi tager med os som analytiske spørgsmål til DUTs artikler, er at den universitetspædagogiske forskning er:

- Teoretisk underudviklet (Ashwin, 2012; Tight, 2007, 2014, 2020, Qvortrup & Keiding, 2016) og overvejende baserer sig på casestudier.
- Kortsigtet og fokuseret på umiddelbare (policy- eller markedsdrevne) problemer (Borgnakke, 2011; Fibæk Lauersen, 2021; Macfarlane & Grant 2012; Middlehurst, 2014).
- Fragmenteret og med manglende kommunikation mellem forskellige forskningsinteresser (Daenekindt & Huisman, 2020; Macfarlane, 2021; Vlegels & Huisman, 2021).
- Drevet af politiske eller institutionelle opdrag, som gør det svært at opretholde kritisk distance (Kehm, 2015; Fibæk Lauersen, 2021).
- 'Open access', forstået som et felt hvor alle kan byde ind, fordi alle undervisere på universitetet i princippet har en selverfaret ekspertise (Harland, 2012).
- Lavstatus internt på universiteterne såvel som ift. til relevante interessentgrupper (Fibæk Lauersen, 2021; Tight, 2020).
- 'U-didaktisk' i sin forholdemåde (Qvortrup & Keinding, 2015).

Mens størstedelen af disse studier forholder sig kritisk til feltet, ser vi en høj grad af anerkendelse hos fx Rachel Brooks (2023), der ligesom Ulriksen (2023) skiller sig ud i fra forskningslitteraturen generelt ved at se positivt på feltet og karakteriserer det som "levende" og "robust". Det voksende antal metaanalyser kan i sig selv tyde på, at feltet er blevet mere selvrefleksivt og bevidst om sin egen udvikling, men det kan som Tight (2018) påpeger også være konsekvensen af en stigende forskningskonkurrence og kamp mellem felter om anerkendelse og ressourcer og en deraf følgende interesse i at fremstå som veletableret. De forskellige konklusioner om feltets udvikling er samtidig relaterede til – og derfor også diskutabile i forhold til – hvilke (videnskabsteoretiske) indikatorer de forskellige studier bygger på, når de dømmer forskningen som 'god' eller 'dårlig' kvalitet, ligesom den analytiske dybde, altså hvor kvalitativt, studierne går til værks i læsningen af de enkelte publikationer, selvsagt også spiller en rolle for hvad de ser og konkluderer.

Ulriksen (2023) fremhæver fx antallet af publikationer og det at de er på dansk som et kvalitetsparameter i sig selv. Brooks (2023) henviser ligeledes primært til kvantitative indikatorer som antallet af publikationer, citationer, internationale samarbejder og forskningsbevillinger uddelt til forskere i Storbritannien som udtryk for at feltet er inde i en positiv udvikling. Når abstraktionsniveauet er højt som hos Brooks er det imidlertid svært at få øje på, på hvilke måder og hvordan der er tale om en udvikling og hvad den har bidraget med rent kvalitativt.

De valgte indikatorer er så at sige medproducenter af bestemte fortællinger om feltet, der kan være mere eller mindre interesserede eller udtrykke et bestemt syn på hvad der er 'god' or 'rigtig' universitetspædagogisk forskning og 'udvikling'. Et eksempel på dette er Tights (2012) indikatorer, som han har oparbejdet empirisk på tværs af studier af engelsksprogede tidsskrifter for "higher education research". Et andet eksempel er Qvortrup og Keidings (2015) metastudie af didaktiske temaer i Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift (DUT) fra 2006-2013, hvor Tights indikator 'teori' jf. artiklens didaktiske erkendeinteresse oversættes til didaktisk refleksion. Analysen konkluderer, at "det stærke fokus på handlings- og dialogorienterede undervisningsformer kobles af flere forskere sammen med, at sociale og/eller konstruktivistiske læringsteorier i vid udstrækning har erstattet didaktikken som analytisk grundlag for didaktiske valg" (2015, s. 10). Forfatterne udlæser heraf, at DUT kun "i begrænset omfang kan bidrage til at kvalificere undervisernes refleksioner i relation til de øvrige didaktiske kategorier" (ibid.), hvorfor de mener at DUT ikke bidrager til at skabe en bredere fælles offentlighed om universitetspædagogiske problemstillinger.

Vores anliggende er ikke at gå yderligere ind i denne diskussion, hvor DUTs forskningsartikler vurderes ud fra deres didaktiske refleksionsniveau. Vi ønsker derimod at give en uddybende kvalitativ karakteristik af artikler publiceret i DUT i nyere tid med henblik på at kunne sige noget om, hvad der kendetegner denne forsknings selvfremsstilling som forskning. Vi er ligesom Qvortrup og Keiding interesserede i hvilken offentlighed, der etableres i tidsskriftet, og hvordan, men i stedet for på forhånd at fremsætte en bestemt normativ målestok for samtalen i denne offentlighed, er vi interesserede i at se nærmere på hvilke former og normer for forskning, der faktisk praktiseres inden for feltet.

Fremgangsmåde

Som nævnt har Qvortrup og Keiding tidligere foretaget en metaanalyse af DUTs bidrag. Den undersøgelse, som vi her præsenterer, ligger sig tidsligt og tematisk i forlængelse af denne analyse og kan ses som en ajourføring baseret på den efterfølgende tidsperiode (2015-22). Vores afsæt og angrebsvinkel adskiller sig imidlertid også ift. forskningsspørgsmål og teoretisk-analytisk tilgang. Vi anvender en kombination af kvantitativ og kvalitativ metode. Jævnfør vores forskningsspørgsmål og et deraf følgende ønske om at se nærmere på specifikke legitimitetsmarkører for god forskning, ligger hovedvægten i analysen på det

kvalitative, men en kvantitativ analyse på abstractniveau har spillet en vigtig rolle ift. at skabe overblik over feltet og de legitimitetsmarkører, der sætter sig igennem på abstractniveau.

Datamaterialet består af samtlige 82 artikler publiceret i perioden 2015-22, som DUT har kategoriseret som "videnskabelige" og som vi har høstet fra DUTs open-access hjemmeside. DUT udgiver flere typer af artikler, hvoraf hovedparten kategoriseres som enten "videnskabelige" eller "faglige". Denne distinktion er interessant for vores analyse, fordi den på den ene side viser, at universitetspædagogisk viden sagtens kan opnå legitimitet i form af publicerbarhed uden at være forskningsbaseret, på den anden side etablerer et skel mellem "videnskab" og "ikke-videnskab", hvor forfatteren selv og/eller redaktionen har taget aktivt stilling til, hvorvidt artiklerne opfylder kriterierne for denne kategori. Vi bemærker desuden, at tidsskriftets skrivevejledning for videnskabelige artikler henstiller til at forfattere benytter den såkaldte IMRAD-struktur. Denne er oprindeligt udviklet inden for den medicinske forskning og konnoterer en bestemt forståelse af "videnskab" som vi diskuterer i analysen.

Vores kvantitative greb var inspireret af Tights metode og analysekategorier, hvor vi afsøgte information fra artiklernes abstracts ift. tema, metode, teorianvendelse og fokus. Oplysninger fra abstracts i samtlige 82 videnskabelige artikler, som ifølge vores optegnelse udgjorde lige godt 40 procent af de i alt 208 som blev udgivet i perioden 2015-22, blev således indtastet og sorteret i Excel på baggrund af kategorier, som Tight har oparbejdet empirisk på baggrund af studier af engelsksprogede tidsskrifter. Vi var fx interesserede i at afsøge fordelingen af kvalitative, kvantitative og mixed-methods studier.

Den kvantitative fremgangsmåde viste sig dog at have begrænsninger, da mange abstracts ikke tydeligt erklærer deres teoretiske og metodiske tilgang. Det var eksempelvis ofte uklart på baggrund af abstractet om fx en spørgeskemaundersøgelse var kvantitativ, kvalitativ eller begge og vi blev derfor nysgerrige på, hvordan DUTs artikler generelt forholder sig til teori- og metodeovervejelser som videnskabsmarkører?

For at undersøge spørgsmålet nærmere valgte vi nu en kvalitativ tilgang til metanalyse, hvor vi læste os ind på artiklerne. Vi valgte her at udelukke og fokusere på artikler, der omhandler universiteter (fremfor fx professionshøjskoler) og en dansk kontekst (snarere end fx svensk) for dermed at afgrænse vores genstand til den dansksprogede universitetspædagogiske forskning. Vi endte derfor på et datasæt bestående af 75 artikler. Vores analysestrategi kan kaldes abduktiv-diskursanalytisk (Timmermans & Tavory, 2022) i den forstand, at vi dels har trukket analysepointer ind fra anden forskning, men kontinuerligt holdt os åbne for overraskelser i vores datasæt. I praksis har vores læsning således dels haft fokus på at indholdsudfylde de mange tomme huller i det førnævnte Excel-ark, dels på at undersøge to under-forskningsspørgsmål om hhv.

forekomsten af videnskabsteoretisk, teoretisk og metodisk refleksion og graden af feltopbyggende aktivitet, som er oparbejdet empirisk på baggrund af vores noter.

Når vi i analysen spørger til forekomsten af videnskabsteoretisk, teoretisk og metodisk refleksion, sker det med fokus på 'form', dvs. hvordan forfatterne reflekterer over deres epistemologiske og ontologiske antagelser, deres teorivalg og -anvendelse, og de metodiske grebs udsigelseskraft. Når vi spørger til graden af feltopbyggelse har vi fokus på graden af dialog med tilsvarende studier, dvs. om artiklen er eksplicit informeret af foregående forskning, forholder sine fund eller pointer til andres, og evt. peger på hvor forskningen bør bevæge sig hen for at gøre os klogere på fænomenet. Dette er ikke kun et spørgsmål om, hvorvidt der er et 'litteraturreview', men hvorvidt artiklen aktivt går ind i en samtale i feltet. Da vi interesserer os for feltet i dansk kontekst, er det særligt interessant, hvordan dialogen med danske studier foregår.

Et af hovedformålene med at vælge at en nærmere læsning af artikler fra et enkelt tidsskrift er, at det giver mulighed for en mere substantiel analyse end den der hidtil er publiceret i de ovennævnte metaanalyser. Som forfattere har vi derfor reflekteret meget over, hvordan vi kunne give belæg for vores pointer uden at de analyserede forfattere ville føle sig udstillet og/eller gjort til eksempel. Dette er altid en presserende overvejelse for os der forsker i eget felt (Petersen, 2004; Richardson, 1997). I det analytiske snit, der som bekendt er en kortlæggende metaanalyse, hvor både bredde og dybde er prioriteret, har vi derfor valgt at aggregere vores pointer. De eksempler vi giver i analysen, er således konstruerede eksempler, som er sammensat på baggrund af forskellige empiriske eksempler fra vores datasæt, som udtrykker den samme tendens. Vi har i få tilfælde indhentet citater fra artiklerne, og her uden citation, men samtlige eksempler er aggregater, som vi har valgt yderligere at sløre ved fx at ændre den empiriske kontekst. Når vi eksempelvis bruger en artikel om PCK-modellen som eksempel, er det altså udtryk for en tendens hos flere artikler der undersøger implementeringen af en pædagogisk konceptmodel, mens hvor vi bevist har valgt PCK-modellen, fordi den netop ikke nævnes i vores materiale. Fordelen ved denne fremgangsmåde er, at vi kan dele vores læsning af forskningsfeltet uden at fremhæve specifikke personer. Ulempen er at transparensen ikke er optimal, og at læseren har ekstra god grund til at være skeptisk.

Analytiske pointer

De 75 videnskabelige artikler adresserer mange spørgsmål og problematikker i feltet. En overordnet diskursbetragtning på tværs af materialet er, at forfatterne fremstår særligt engagerede i at formidle deres studier og fund, hvilket måske hænger sammen med at megen af forskningen er forankret i egen kontekst og/eller praksisudvikling. I det følgende vil vi strukturere vores fund ift. de to overordnede analytiske spørgsmål om hhv. forekomsten af videnskabsteoretisk,

teoretisk og metodisk refleksion og graden af feltopbyggende aktivitet. Da vi præsenterer vores abduktive metalæsnings pointer på en aggregeret måde, og med aggregerede eksempler, vil der naturligvis forekommer nogle vidtgående generaliseringer, der på grund af pladsbegrænsninger ikke giver mulighed for nuancer og undtagelser, men kalder på yderligere analyser i andre sammenhænge.

Forekomsten af videnskabsteoretisk, teoretisk og metodisk refleksion

I forhold til spørgsmålet om videnskabsteoretisk refleksion positionerer kun få artikler deres forskning videnskabsteoretisk eller diskuterer deres eget vidensbidrag ift. hertil. Diskursivt fremstår størstedelen som det man kunne kalde ontologisk 'hverdagsrealistiske' og epistemologisk 'hverdagspositivistiske'. 'Hverdagsrealisme' er en tilgang der antager, at den virkelige virkelighed findes uden et eksplicit videnskabsteoretisk argument, og 'hverdagspositivisme' er en antagelse om at denne virkelige virkelighed objektivt kan beskrives, igen uden metodologisk argumentation (for yderligere uddybning af vores forståelse af realisme og positivisme se fx Guba & Lincoln, 1994). Genstandsfeltets ontologiske status adresseres eller problematiseres ikke, men det tages for givet, at det findes udenfor forfatterens diskursive konstruktion fx, at "den pædagogiske virkelighed er i forandring". Det hverdagspositivistiske videnskabsideal kommer til udtryk i en gængs struktur eller sprog, hvor metodisk transparens antages at sikre reliabilitet og validitet, uden at dette adresseres eksplicit. På tværs af artiklerne som performative diskursaktører fremstår derfor den udsigelse af videnskabsteoretiske betragtninger er irrelevante for nyere dansksproget universitetspædagogisk forskning.

På tværs af materialet ser vi to hovedtendenser, hvor der naturligvis er nuancer og undtagelser. Den første tendens er, at teori ofte fremstår i form af applikation af en model, som man har andre steder fra, og som man så bruger evaluativt i analysen. Her er ofte tale om, at teorien faktisk bliver brugt aktivt hele vejen igennem artiklen, men den foreliggende forskning bliver kun i meget sjældne tilfælde brugt til at problematisere eller ændre modellen. Et aggregeret eksempel på denne tendens kunne være en artikel, der fokuserer på anvendelsen af PCK-modellen i matematikundervisningen på universitetsniveau. Forfatterne præsenterer PCK-modellen og beskriver dens komponenter og relevans, men ikke nødvendigvis hvilket videnskabsteoretisk perspektiv eller pædagogisk tradition modellen udkommer fra. Derefter anvender de modellen til at analysere undervisningspraksis i forskellige matematikkurser. Selvom forfatterne identificerer nogle styrker og svagheder ved modellen i deres analyse, diskuterer de ikke bredere teoretiske perspektiver på PCK eller foreslår modifikationer eller udvikling af modellen. Artiklen fungerer primært som en anvendelse af den eksisterende model i praksis, og det er dermed anvendelsen af en eksisterende model, der fremstår som teoretisk legitimitetsmarkør. Teorien bliver med andre ord anvendt, appliceret, men der er ikke et teori-diskuterende eller teori-udviklende ærinde.

Den anden tendens ses ved, at flere artikler indledningsvist kort præsenterer et teoretisk begreb, som så ikke siden bliver brugt eller adresseret på en konsekvent måde. I nogle tilfælde fik vi fornemmelsen, at teori er blevet et add-on, dvs. at det ikke nødvendigvis informerede undersøgelsen i udgangspunktet, men er kommet til senere, måske, kunne man spekulere, for at opfylde kravene til en videnskabelig fremfor en faglig artikel. Et aggregeret eksempel på denne tendens kunne være en artikel, der indleder med en kort præsentation af social konstruktivisme som en teoretisk tilgang til at forstå studerendes læring i universitetsmiljøer. Forfatterne beskriver, hvordan social konstruktivisme betoner betydningen af social interaktion og samarbejde i læreprocessen. Dog bliver begrebet ikke systematisk integreret eller udforsket yderligere i resten af artiklen. Undersøgelsen fokuserer i stedet på evaluering af en bestemt undervisningsmetode uden at tage højde for eller inddrage de teoretiske implikationer af social konstruktivisme. Teorien fungerer i eksemplet som hvad der kunne betegnes som en tom legitimitetsmarkør snarere end et centralt grundlag for undersøgelsen.

I sine studier af universitetspædagogisk forskning i Storbritannien konkluderer Brooks (2023:6) at "absence of theory is no longer an accurate characteristic of the field". Hun angiver at det naturligvis må være sådan, da "et robust teoretisk rammeværk er nødvendigt for at kunne publicere i højstatustidsskrifter" (ibid., vores oversættelse). Brooks udfordrer derfor den vedholdende opfattelse at feltet er a-teoretisk. I vores materiale ser vi ligeledes at mange af artiklerne angiver noget teori. Men i stedet for som Brooks blot at se det som en indikator, der kan tilbagevise en fordom om at den universitetspædagogiske forskning er a-teoretisk, finder vi det interessante at se på hvordan teori fremføres og anvendes. Vores aggregerede analyser kalder imidlertid på en yderligere udforskning ift. Brooks tese om "robuste teoretiske rammeværker" og yderligere "robust" anvendelse af teori samt teoris performative betydning for, at noget kan blive genkendt og opnå legitimitet som forskning.

Metodisk spænder datasættet bredt indenfor den standardiserede socialvidenskabelige forskning med observation, semistrukturerede kvalitative interviews, fokusgruppeinterviews, spørgeskemaer af forskellig art, mere eller mindre sofistikerede statistiske beregninger af større datasæt, dokumentanalyse, mv. Kun få fremstår mere essayistiske, begrebsdiskuterende, historiske, altså med aftryk af det som mange forstår som humanistiske tilgange, hvilket undrede os en smule, da pædagogik flere steder betragtes som en del af humaniora og i Danmark ofte hører under de humanistiske fakulteter. Især én artikel fremstod i dette tilfælde interessant – det var en begrebsdiskussion af mere filosofisk karakter, men sat tydeligt op i den såkaldte IMRAD-struktur, der kommer fra laboratorie-baserede og eksperimentelle videnskaber. Det rejser spørgsmålet om hvorvidt der ligger en semi-positivistisk videnskabelig norm i DUTs redaktionelle arbejde i perioden, som artiklerne selv over tid kommer til at 'enacte', dvs. naturlig gøre som den 'rigtige' ift. dansk universitetspædagogisk forskning.

Som vi også ser i den internationale forskning, er meget af den forskning som præsenteres i DUT foretaget af involverede praksisudviklere og lokalt forankret. I dette ser vi to metodiske tendenser. For det første bliver der til tider brugt betegnelse 'casestudie' og konceptualisering af forskningen som et 'casestudie' fremstår som en central metodisk legitimitetsmarkør på tværs af det empiriske materiale. Et konstrueret eksempel på denne tendens kunne være en artikel, der præsenterer sig selv som en 'casestudie-undersøgelse' af implementeringen af et nyt peerlearning-program på en universitetsinstitution. Forfatterne beskriver, hvordan programmet blev udviklet og gennemført, men de definerer ikke klart, hvad de mener med "case" i denne sammenhæng, hvilket ifølge fx Flyvbjerg (2006) er helt afgørende for at man forstår fundenes udsigelseskraft. Som i eksemplet ser vi kun i få tilfælde et eksplicit metodologisk metasprog for de lokalt forandrede udviklingsprojekter, der bliver forsket i, hvilket er afgørende ift. at forstå hvordan og i hvilket omfang de bidrager til den generelle praksis- og vidensudvikling i feltet.

For det andet tager en del af de præsenterede casestudier form af en evaluering, men uden at forstå eller reflektere over sig selv som sådan. Et konstrueret eksempel på denne tendens kunne være at en artikel som beskriver ændringer i undervisningsmetoder og vurderer, at disse ændringer har ført til en "forbedret læringsoplevelse" for de studerende. Dog bliver evalueringsmetoden ikke eksplicit beskrevet som en bestemt evalueringsmetode, og der er ingen kritisk diskussion af dens styrker og svagheder. Succeskriterierne, der bruges til at vurdere praksisudviklingen, såsom "højnet læringsudbytte" og "studentertilfredshed", bliver antaget som selvforklarende og bliver ikke eksplicit specificeret eller problematiseret. Denne tendens bekræfter Qvortrup og Keidings (2015) konklusion om, at det pædagogisk-didaktiske mål sjældent reflekteres og diskuteres eksplicit. På baggrund af vores analyse kan den dog bredes videre ud til en betragtning om, at casestudiebetegnelsen som forskningsmarkør i disse tilfælde bliver stedfortræder for eksplicite refleksioner over forholdet mellem erkendeinteresse og den valgte metode. Eksempelvis er vi inden for denne kategori ikke stødt på en eneste artikel, der konkluderer, at den analyserede praksisudvikling af forskellige grunde var uhensigtsmæssig.

Hvordan og på hvilken måde kan forskningsbidragene siges at være feltopbyggende?

Vores andet analytiske spørgsmål går på graden af feltopbyggelse, hvilket vi har undersøgt med fokus på artiklernes tematiske, teoretiske og metodologiske dialog med øvrig forskning i feltet og ud fra den betragtning at et forskningsfelt, med sine underfelter, er en videnskabelig samtale, hvor vi lærer med og fra hinanden og opbygger ny viden.

De fleste af artiklerne har et litteraturreview af en art, og dette kunne man tage som en indikator på at feltet i Danmark er godt på vej til at blive opbygget. Nogle artikler fremskriver deres bidrag specifikt i forhold til dette review, hvilket vidner

om en forståelse af og overblik over forskningsfeltet. Vi ser dog også en modsat tendens, hvor litteraturreviewet anvendes som legitimitetsmarkør, men uden feltopbyggende effekt. Et aggregeret eksempel på denne tendens kunne være en artikel, der præsenterer et litteraturreview hvor nogle referencer er inkluderet, fordi de tilsyneladende omhandler samme emne på titelniveau, men der er ikke foretaget en dybdegående analyse eller vurdering af deres relevans eller metodologiske kvalitet, ej heller bliver der reflekteret over litteratursøgningen og dens implikationer. Forfatterne fremfører på denne baggrund at der er begrænset litteratur på området, hvilket giver dem mulighed for at hævde at deres artikel udgør et væsentligt bidrag. I det aggregerede eksempel, fungerer reviewet som legitimitetsmarkør ved at pege på huller i den eksisterende forskning, men reviewet forbliver på emneniveau, hvor spørgsmålet er, "hvad ved vi om x?" snarere end felt-niveau, hvor spørgsmålet er, "hvilke positioner er der i feltet?" Et ekspertcitater fra Gibbs om eksamensformer bliver brugt som autoritetskilde, men der er ingen refleksion over Gibbs' teoretiske og ideologiske position i feltet. Grundantagelserne i Gibbs' arbejde, som er grounded theory, bliver ikke diskuteret, og derfor udvikler artiklen ikke et sprog eller en forståelse af forskellige positioner i feltet. Artiklen positionerer sig således hverken i litteraturreviewet eller andetsteds videnskabsteoretisk eller teoretisk, og det betyder at feltet ikke selv producerer pejlemærker, meta-forståelse og sprog om forskellige positionsmuligheder i feltet.

Generelt for denne type artikel er, at forfatterens optagethed af at formidle, hvad man gjorde og hvorfor, samt efterfølgende evaluering, løber med hele fokus – og tager plads fra et engagement i at bygge på hinandens erfaringer, udvikle på hinandens koncepter, diskutere hinandens evalueringsmetoder og succeskriterier eller diskutere egne funds generaliserbarhed. Hvor Harland (2012) kendetegnede feltet som 'open access', vil vi tilføje, at feltet selv, her forstået som de videnskabelige artikler i DUT, også selv bidrager dertil, fordi artiklerne generelt fremstiller den eksisterende forskningslitteratur på feltet som mindre betydende og værd at diskutere med. Forskningen får på den måde karakter af et 'fly in, fly out' sted: man har undersøgt noget konkret og lokalt, vil gerne formidle det til evt. interesserede, man laver det fornødne har tip til artikler om samme emne, men så er man videre. Det er for så vidt intet problematisk herved bortset fra, hvis man har en interesse i spørgsmålet om feltopbyggelse.

Diskussion

En analyse af DUTs artikler fortæller ikke hele historien om dansk universitetspædagogisk forskning, som også publiceres i mange andre fora, men vores analyse giver til gengæld mulighed for nogle konkrete empiriske betragtninger baseret på dansksprogede artikler, der betegner sig selv som forskningsbaserede.

En helt overordnet konklusion på analysen er, at metastudiet som form er for overordnet til at sige noget kvalitativt om udviklinger, der handler om videns- og feltbyggende træk. Man kan som Ulriksen (2023) observere, at det er aktivitet i feltet og at feltet udvides kvantitativt. Man kan også og i nogen grad som Brooks (2023) og Tight (2012) angive hvorvidt artiklerne anvender teori, men allerede på dette plan viser vores analyse, at en abstract-baseret metaanalyse kommer til kort, fordi den typisk ikke er i stand til at sige noget om artiklens teoretiske og metodologiske refleksionsniveau og dialog med øvrig forskning i feltet. Vores analyse stiller dermed spørgsmålstegn ved udsigelseskraften af en række eksisterende metaanalyser, der på forskellig vis dømmer feltet som enten mangelfuld eller robust og som vi har analyseret i artiklens indledende del.

Vores analyse kan – med et analytisk blik hvor forskning anses for performativ – ses som et eksempel på den løbende forhandling om, hvad der udgør god universitetspædagogisk videnskab og hvordan den praktiseres. Sagt med Haraway (1988) o.a. har vi ikke været optaget af DUTs publikationer ift. en fast forankret standard, der gør det muligt at dømme dem som god eller dårlig forskning, men af hvad det er for historier artiklerne selv konstruerer om sig selv som forskning, og hvordan disse historier fortælles frem i en bestemt relation til, eller mimen af, forskellige sproglige og stilistiske markører.

Hvor DUTs overvejende hverdagsrealistiske artikler har indholdet i fokus, sætter den performative tilgang, som vi her har præsenteret, fokus på de videnskabsforståelser og formål, der ligger implicit i formen. En begrænsning ved denne tilgang er, at vi ikke dømmer artiklerne ud fra deres indhold og selvdefinerede formål, og hvorvidt de opfylder dette, fx at gennemføre en evaluering af en pædagogisk intervention, men undersøger dem som form eller performance, der både implicit og eksplicit mimer forskelligvis forskellige genrekonventioner og videnskabsidealer. Vi læser på en anden måde, end vi umiddelbart bliver bedt om, når vi ikke forholder os til artiklernes indhold. Den kritik, vi fremlæser af analysen, kan derfor ikke nødvendigvis appliceres til den enkelte artikel, men adresserer en række problematikker i feltet som sådan.

Analysen viser, at DUT er præget af casestudier, der er ansporet af lokale udfordringer og som ofte har et lokalt og evaluerede præg. Artiklerne er præget af et smittende engagement og stor fortælleglæde om de forskellige praksistiltag. Man vil gerne fortælle kollegaer om, hvad man gjorde og hvordan det gik – og godt gik det næsten altid. Artiklerne mimer typisk også forskellige legitimitetsmarkører, som vi kender fra andre forskningsfelter med litteraturreviews, teori- og metodeafsnit og analyser, som med større eller mindre stringens matcher den såkaldte IMRAD-struktur, der foreskrives i tidsskriftets forfattervejledning. Analysen viser imidlertid også, at markørerne ofte anvendes 'gymnastisk' og uden egentlig diskussion med et felt, der er større end den enkelte case.

Der kan være en række gode strukturelle forklaringer på, hvorfor det forholder sig sådan, som fx forfatterens ansættelsesforhold og tilknytning til de universitetspædagogiske forskningsmiljøer i øvrigt (se fx Ashwin, 2012; Harland, 2012; Fibæk Lauersen, 2021; Rienecker, 2015). Her afslutningsvis vil vi imidlertid prioritere at diskutere hvad det kan have af konsekvenser, at feltet som repræsenteret i DUT tager sig sådan ud.

Som vi har argumenteret for i analysen, gør den udprægede hverdagsrealisme og -positivisme det svært at tale om et felt, der selvstændigt diskuterer og opbygger egne metoder, pejlemærker og metaforståelser. Denne observation svarer til Tights' (2012, 2020) internationale studier, der viser at HE studies ukritisk overtager samfundsvidenskabelige teorier og metoder og at disse ofte bruges i flæng for at understøtte/legitimere bestemte foci og konklusioner. En tilsvarende analyse findes hos Kinchin og Gravett (2022), for hvem de universitetspædagogiske aktører selv indenfor den samfundsvidenskabelige ramme ikke engagerer sig kritisk og kreativt med fx social teori. Problemet er efter vores opfattelse, at artiklerne herved ikke forholder sig til, at teori også er praksis (Haraway, 1988) i den forstand at teorier ikke kun reflekterer eller beskriver verden, men aktivt medskaber og transformerer den gennem deres indflydelse på vores forståelser, handlinger og relationer. Ifølge vores analyse er der typisk beskeden opmærksomhed på de forskellige positionsmuligheder i feltet eller deres betydning for den pædagogiske praksis såvel som det forskningsfelt, som performes eller impliceres i artiklen qua deres status som videnskabelige artikler i et universitetspædagogisk tidsskrift. Kravet om artiklerne følger den såkaldte IMRAD-struktur er muligvis med til at fastholde artiklerne i den beskrevne mimen af særlige legitimitetsmarkører. IMRAD-strukturen får på den ene side artiklerne til at antage en videnskabelig form, som er skåret efter en naturvidenskabelig skabelon med 'hypoteser', 'metodeovervejelser' og 'fund'. På den anden side er det også tydeligt, at IMRAD-strukturen ikke i sig selv skaber den metodologiske bevidsthed og refleksion, der skal til for at artiklen bliver felt- og vidensopbyggende, og IMRAD-strukturen kan samtidig være med til at fastholde casestudiet som dominerende undersøgelsesmetode i DUT.

Macfarlane (2021) fremstiller universitetspædagogisk forskning i engelsksprogede tidsskrifter som et søkort bestående af en række isolerede øer, der nidkært vogter over egne territorier og typisk skaber egen identitet ved af definere sig som forskellige fra andre. Det er ikke helt det samme billede, der tegner sig, når vi kigger på DUTs artikler, og dog giver metaforen mening. Der er ganske vidst sjældent søkrig på færde og der diskuteres ikke særlig meget med de andre i feltet, men den case-baserede karakter peger alligevel på en høj grad af ø-ificering blandt DUTs forskningsartikler – hver artikel bliver en ø. For Macfarlane (2021) indebærer den ø-ificerede tilstand fare for oversimplificering af mere komplekse pædagogiske spørgsmål og epistemologisk redundans, fordi eneboertilværelse, hvor enhver er sin egen konge, sjældent provokerer til nytænkning. En anden konsekvens af denne fragmentering er ifølge Tight

(2020), at den universitetspædagogiske forskning kommer til at mangle gennemslagskraft. Den forbigår derfor hvad Tight anser som et vigtigt formål med den universitetspædagogiske forskning, forstået som et ”fruitful engagement with government, industry and other interested parties or stakeholders” (2020, s. 416). Det giver efter vores opfattelse anledning til eftertanke i en dansk kontekst, hvor policyudviklingen – i den udstrækning der overhovedet indgår pædagogiske overvejelser – i høj grad informeres af internationale koncepter (fx UFM, 2019, 2020, 2021).

Laura Louise Sarauw, Roskilde Universitet

Eva Bendix Pedersen, Roskilde Universitet

Referencer

- Andersen, H. (2011). Videnskabssociologi. I Larsen, S. N. og Pedersen, I. K. (Red.), *Sociologisk leksikon* (s. 756). København: Hans Reitzels Forlag.
- Ashwin, P. (2012). How often are theories developed through empirical research into higher education? *Studies in Higher Education*, 37(8), 941–955. <https://doi.org/10.1080/03075079.2011.557426>
- Brooks, R. (2023). Higher Education Studies Today and for the Future: A UK Perspective. *British Journal of Educational Studies*. Advance online publication. DOI: 10.1080/00071005.2023.2199828
- Bligh, B., & Flood, M. (2017). Activity theory in empirical higher education research: choices, uses and values. *Tertiary Education and Management*, 23, 125-152.
- Borgnakke, K. (2011). Et universitet er et sted, der forsker i alt - undtagen i sig selv og sin egen virksomhed. Institut for Medier, Erkendelse og Formidling & Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.
- Daenekindt, S., & Huisman, J. (2020). Mapping the scattered field of research on higher education: A correlated topic model of 17,000 articles, 1991–2018. *Higher Education*, 80(3), 571–587. <https://doi.org/10.1007/s10734-020-00500-x>
- Fibæk Lauersen, P. (2021). Universitetspædagogikkens barndom – og DUN's [PDF]. Dansk Universitetspædagogisk Netværk. Retrieved from <https://dun-net.dk/media/102744/universitetspædagogikkens%20barndom.pdf>
- Hammersley, M. (2012). Troubling theory in case study research. *Higher Education Research & Development*, 31(3), 393-405.
- Haraway, D. (1988). Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies*, 14(3), 575-599.
- Harland, J. (2012). Higher education as an open-access discipline. *Higher Education Research and Development*, 31(5), 703–710. <https://doi.org/10.1080/07294360.2012.689275>
- Kehm, B. (2015). Higher education as a field of study and research in Europe. *European Journal of Education*, 50(1), 60–74. <https://doi.org/10.1111/ejed.12100>
- Kinchin, I. M., & Gravett, K. (2022). *Dominant discourses in higher education: Critical perspectives, cartographies and practice*. Bloomsbury Publishing.

- Laclau, E., & Mouffe, C. (2001). *Hegemony and socialist strategy: towards a radical democratic politics* (2nd ed., paperback ed.). London: Verso.
- Macfarlane, B. (2022). A voyage around the ideological islands of higher education research. *Higher Education Research & Development*, 41(1), 107-115.
- Macfarlane, B., & Grant, B. (2012). The growth of higher education studies: from forerunners to path-takers. *Higher Education Research & Development*, 31(5), 621-624.
- Middlehurst, R. (2014). Higher education research agendas for the coming decade: a UK perspective on the policy–research nexus. *Studies in Higher Education*, 39(8), 1475–1487. <https://doi.org/10.1080/03075079.2014.949538>
- de Oliveira Andreotti, V., Stein, S., Pashby, K., & Nicolson, M. (2016). Social cartographies as performative devices in research on higher education. *Higher Education Research & Development*, 35(1), 84-99.
- Papatsiba, V., & Cohen, E. (2020). Institutional hierarchies and research impact: new academic currencies, capital and position-taking in UK higher education. *British Journal of Sociology of Education*, 41(2), 178–196. <https://doi.org/10.1080/01425692.2019.1676700>
- Petersen, E.B. (2004) *Academic Boundary Work: The discursive constitution of 'scientificity' amongst researchers within the social sciences and humanities*. Doctoral Dissertation, Faculty of Social Sciences, University of Copenhagen.
- Qvortrup, A., & Keiding, T. B. (2015). DUT som didaktisk felt – en empirisk analyse af didaktiske temaer i perioden 2006-2013. *Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift*, 10(19), 8-18.
- Rienecker, L. (2015). Leder. *Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift*, 10(19), 1-4.
- Richardson, L. (1997). *Fields of play: Constructing an academic life*. Rutgers University Press.
- Tight, M. (2004). Research into higher education: An a-theoretical community of practice? *Higher Education Research & Development*, 23(4), 395-411.
- Tight, M. (2012). Higher education research 2000–2010: Changing journal publication patterns. *Higher Education Research & Development*, 31(5), 723-740.

- Tight, M. (2018). Higher education journals: their characteristics and contribution. *Higher Education Research & Development*, 37(3), 607-619.
- Tight, M. (2020). Higher education: discipline or field of study? *Tertiary Education and Management*, 26(4), 415-428.
- Timmermans, S., & Tavory, I. (2022). *Data analysis in qualitative research: Theorizing with abductive analysis*. University of Chicago Press.
- UFM/Ministeriet for uddannelse og forskning. (2020). *Inspirationskatalog: Gode eksempler på videregående uddannelsers arbejde med studieintensitet*.
- UFM/Ministeriet for uddannelse og forskning. (2019). *Uddannelses- og forskningspolitisk redegørelse 2019*. Retrieved from <https://ufm.dk/publikationer/2019/uddannelses-og-forskningspolitisk-redegorelse-2019>
- Ulriksen, L. (2023). DUT har en central rolle i den danske universitetspædagogik. *Leder, Dansk Universitetspædagogisk tidsskrift*, Årgang 18, nr. 34, 1-2.
- Vlegels, J., & Huisman, J. (2021). The emergence of the higher education research field (1976–2018): Preferential attachment, small-worldness and fragmentation in its collaboration networks. *Higher Education*, 81, 1079-1095.
- Wright, S., Carney, S., Krejsler, J., Nielsen, G. B., & Ørberg, J. W. (2019). *Enacting the University: Danish University Reform in an International Perspective*. Springer. *Higher Education Dynamics* No. 53. <https://doi.org/10.1007/978-94-024-1921-4>
- Zavale, N. C., & Schneijderberg, C. (2022). Mapping the field of research on African higher education: a review of 6483 publications from 1980 to 2019. *Higher Education*, 83(1), 199-233.